

Den äldre arbetskraften som världsproblem

Internationella arbetsorganisationen (ILO) höll under juni månad 1962 sitt 46:e sammanträde i Genève med deltagande av över 1.000 representanter för 92 av organisationens medlemsstater. De flesta länder, bl. a. Sverige, deltog med en fullständig delegation, dvs. två regerings-, ett arbetsgivar- och ett arbetstagarombud. En mängd viktiga frågor diskuterades, förslag till nya konventioner och revidering av gamla framlades. Proposition rörande dessa frågor har förelagts årets riksdag och andra lagutskottet avgav utlåtande i början av mars.

En av de många viktiga frågor som förekom vid konferensen var den om den äldre arbetskraftens problem. Generaldirektören för Internationella arbetsbyrån, *David A. Morse*, har över detta ämne avgivit årsredogörelse som översatts till svenska under titeln "Arbete och pension på äldre dagar" och utgivits av ILO-kommittén. Här följer ett kort sammandrag av denna årsredogörelse.

Antalet äldre personer i världen — 60 år och mera — överstiger redan 200 miljoner och ökar proportionellt hastigare än befolkningen i sin helhet. Det finns nu 45 miljoner flera äldre än för tio år sedan och 1975 kommer de att uppgå till 300 miljoner.

Fastän en förskjutning mot högre ålder sker överallt varierar processen anmärkningsvärt från område till område. Europa och Sovjet kommer att visa upp en mycket markant stegring av sin äldre befolkning i jämförelse med världen i övrigt. Nordamerika och Oceanien får även vidkännas en betydande relativ ökning. I Sydamerika har processen fortskridit lika långt. I Asien och Afrika kommer det att bli någon förskjutning, men befolkningen fortsätter där att vara ung, relativt sett.

En av de många ekonomiska och sociala komplikationerna av dessa tendenser är att "beroendetrycket" blir större. Mellan 1950 och 1975 kommer antalet beroende personer i icke yrkesverksamma åldrar (dvs. under 15 och över 60 år) att stiga från 75 till 83 personer på varje 100-tal i de yrkesverksamma åldrarna.

De förhållanden som denna trend utvisar måste angripas realistiskt och i god tid så att den ekonomiska och sociala politiken kan inriktas på och formas för att möta de problem som uppkommer i varje samhälle på grund av det ökande antalet äldre människor.

Äldre i förvärvsarbete

I allmänhet tenderar industrialiseringen till att ganska skarpt skära ned gränsen för äldre personers deltagande i det ekonomiska livet. Antalet äldre bland arbetsgivare eller fria företagare är nästan överallt proportionsvis större än inom kategorien anställda; nästan överallt kan man märka en förskjutning från industrin mot jordbruks- och närbesläktade sysselsättningar när det gäller äldre arbetskraft. Förändringar i teknik och arbetsmetoder står högt på listan av faktorer som orsakar svårigheter för äldre anställda arbetare. Andra faktorer är den förändrade strukturen i det ekonomiska livet; det relativa avtagandet av fysisk styrka, energi och iakttagelseförmåga och i viss mån nedsättning av reaktionsförmågan; generaliserande, subjektiva och felaktiga uppfattningar om "äldre arbetare" och om deras förmenta olämplighet för vissa arbetsuppgifter och bristande anpassningsförmåga.

Att i första hand äldre arbetare är särskilt utsatta för friställning och t. o. m. långvarig arbetslöshet, bevisas av statistik från många länder. Detta är allvarligt såväl ur ekonomisk som ur social och personlig synpunkt. Man skapar en börda, som blir tyngre och tyngre med den ökande äldre befolkningen om inte något drastiskt görs som utökar arbetstillfällena åt äldre människor och som sätter dem i stånd att utnyttja dem.

Olika undersökningar visar att den allmänna meningen om åldrandet måste ändras radikalt, eftersom den är omodern och oriktig. "I dag", säger Mr. Morse, "kvarstår människans arbetskapacitet mycket längre än man vanligen tror. I själva verket kan arbetskapaciteten i sin helhet snarare öka än minska med åren och mycket oftare än man tror kan både duglighet och ansvar vara större bland äldre arbetskraft än bland yngre."

Undersökningar som gjorts i Förenta Staterna t. ex. visade att nästan hälften av arbetare och tjänstemän i åldersgruppen 45—54 år hade större prestation per timme än medeltalet i gruppen 35—44 år. De individuella prestationerna av arbetare över 55 var också höga.

Såsom möjliga vägar för att angripa arbetsproblemen för äldre arbetskraft kan anvisas lagbestämmelser mot diskriminering, anpassning av statens arbetsmarknadspolitik, personalvård, rådgivning samt nya linjer inom arbetsgivar- och fackföreningspolitik.

Redogörelsen betonar att det ofta är en särskilt svår period just före pensionsåldern. Den avgörande faktorn skall vara individuell arbetskapacitet i stället för ålder, det är med andra ord fråga om hänsyn till den funktionella i stället för till den kronologiska åldern. De arbetsmöjligheter som äsyftas inkluderar minskad arbetsbelastning, förflyttning till lättare arbete, deltids- och skyddat arbete etc.

En del av årsrapporten ägnas åt de speciella svårigheter som möter äldre kvinnor som inträder i arbetslivet för första gången eller efter en lång period i hemmet.

I en värld där inom industri, kontorsarbete och även inom jordbruket teknikens framsteg är så snabba att en yrkesutbildning eller stommen i flera besläktade utbildningar inte räcker livet igenom för en arbetare, är det mer än troligt att äldre arbetare drar det kortaste strået i konkurrensen med yngre, som har färskare utbildning och yrkesträning. Om inte en bestämd och välplanerad aktion för att vidareutbilda och uppöva äldre arbetskraft hålles i gång fortlöpande, kommer allt större skaror av äldre arbetstagare — i stället för att avancera i sin karriär — att gå tillbaka med liten eller ingen andel av de ökade förmåner i ställning och förtjänster som de fort-

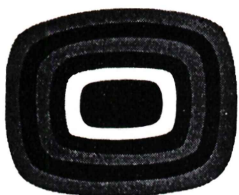
gående tekniska framstegen eljest skulle möjliggöra.

Efter uppnådd pension

I rapporten behandlas vidare behov och problem för äldre människor, som inte längre förvärvsarbetar, med avseende på pensioner, hälsovård, socialvård, bostäder, hemvård, rekreation och deltagande i allmänna verksamheter. Intrycket är att alldeles för litet har blivit gjort för att bringa trygghet och bekvämlighet åt dem, vilkas långa arbetsår är tillända.

"Ålderdom är dyrbart för ett samhälle", säger Mr. Morse. "Det är också ungdom. Men de som inträder i sin levnads afton är fullt berättigade till samhällets omvårdnad, vilket de också har uppnått i de flesta länder".

Jämsides med de andra organisationerna inom Förenta Nationerna, vilka var och en arbetar inom sitt fält för att stödja äldre människor, måste ILO ta initiativ, särskilt genom sina program för sysselsättning, relationerna arbetstagare—arbetsgivare och för social välfärd, för att tillförsäkra människor att deras ålderdoms år kan framlevas i rimlig säkerhet, bekvämlighet och mänsklig värdighet.

FRÅGOR FÖR DAGEN

Problem beror av lösningar på fel sätt

"Problem är bara felaktiga lösningar." Med dessa optimistiska ord från dess president professor M. S. Thacker slöt FN:s stora konferens i Genève om vetenskapens och teknikens tillämpning för utvecklingsländerna.

Att världsnödens avskaffande till sist beror på de mänskliga resur-

serna, på människans intelligens och uppfinningsförmåga, understöks av flera talare. Konferensens generalsekreterare professor Carlos Chagas framhöll som en av konferensens viktigaste slutsatser att den mest angelägna sidan av utvecklingsarbetet var den mänskliga. Professor Thacker föreslog att man skulle skapa en ny världsbank — en bank med mänskligt kapital, vetenskapsmän och tekniker som ställer sitt kunnande och sin erfarenhet till mänsklighetens förfogande. Han föreställde sig hur vetenskapsmännen överallt skulle kunna gå tillsammans för att bilda frivilliggrupper för arbete i utvecklingsländerna.

Konferensen avslutades den 20 februari efter att ha pågått sedan den 4 februari. Ungefär 1.600 vetenskapsmän, ekonomer, statsmän och ämbetsmän från 96 länder deltog i denna sammankomst som var

den första i sitt slag. Bland deltagarna var tre nobelpristagare, ett antal regeringsledamöter och generaldirektörer från fem av FN:s fackorgan.

Konferensen studerade hur de vetenskapliga och tekniska framstegen i de utvecklade länderna skulle kunna påskynda utvecklingsländernas ekonomiska framåtskridande. Temat var hur strävandena i dessa två världar kunde samordnas, hur det internationella samarbetet härför kunde förbättras och hur man snabbare kunde överbygga klyftan mellan vetenskapens faktiska användning i industriländerna och den möjliga användningen i utvecklingsländerna.

1.800 avhandlingar från vetenskapsmän och specialister i hela världen var underlag för diskussionerna. Ämnesvalet sträckte sig från undervisning till ogräsmedel, från